

Dlouhodobý výzkum účinnosti programu Začít spolu v praxi

(čerpáno z knihy Začít spolu, metodický průvodce pro předškolní vzdělávání, Juliana Gajdošová, Lenka Dujková a kol.)

Základní popis výzkumu

- Vedoucí výzkumného týmu doc. PhDr. Miluše Havlínová, CSc. se svými spolupracovníky realizovala rozsáhlý dlouhodobý psychologický výzkum pod názvem Vliv vzdělávacího programu Začít spolu na vývoj psychosociálních kompetencí dětí v MŠ 1997/98-2000/01.
- Výzkumu se účastnilo 821 dětí ve věku 3-7 let. Z toho bylo celkem 409 dětí z 10 mateřských škol s programem Začít spolu a celkem 412 dětí z 12 mateřských škol bez programu Začít spolu (nebo jiného obdobně zaměřeného vzdělávacího programu jako např. Montessori, Zdravá mateřská škola apod.).
- Jednalo se o tříletý výzkum, v jehož průběhu bylo každé dítě dvakrát do roka vyšetřeno stejnou dvojicí psychologů. Na konci každého roku byla všechna získaná data statisticky zpracována a hodnoty obou souborů vzájemně porovnány. K vyšetření dětí užívali výzkumníci standardizovaných psychologických testů a postupů jako např. kresba lidské postavy a Ravenovy progresivní matrice pro děti, test kreativního řešení problémů, škála situačního přizpůsobení na úkoly, hodnocení verbálních reakcí dítěte na Rorschachovy tabule pro děti, Kernův kresbový test ad.

Výsledky výzkumu

Hlavní rozdíly mezi skupinami dětí ležely v následujících oblastech:

Úroveň intelektových schopností

S postupujícím věkem se v intelektu zlepšovaly děti obou skupin. Trend ve vývoji intelektu byl však ve většině jeho kategorií významně vzestupnější u dětí z MŠ s programem Začít spolu. Tyto děti mají vyšší schopnost diferencovaného přehledu o skutečnosti a postihují v ní více souvislostí. Mají dokonce potřebu začleňovat dílčí komponenty do poznávaného celku. Projevují výraznější originalitu a tvořivost, která je současně spojena s vyšším smyslem pro realitu. Mají proto i vyšší úroveň praktické inteligence.

V dalším vývoji se již přesunují z etapy charakterizované globálním a nediferencovaným přístupem ke světu do etapy charakterizované schopností analytického přístupu a ostřejšího postihování detailů. Projevují výraznější známky rozvoje logického myšlení.

Kreativita v řešení problémů

Děti obou skupin se nelišily v porozumění samotnému zadání úkolu. U dětí z MŠ s programem Začít spolu se projevovala převaha kreativity, a to především v tom, že:

- Řešily problémy na složitější úrovni
- Měly větší počet nápadů vedoucích k řešení
- Navrhovaly větší počet originálních řešení
- Podávaly odvážnější řešení
- Měly srozumitelnější kresběné zpracování i slovní popis řešení

Emoční ladění a kontrola emocí

Děti z MŠ s programem Začít spolu vykazovaly známky větší vnitřní sebejistoty a uvolněnosti. Lépe se orientují v mezilidských vztazích a jsou citlivější k jejich vnímání. Svou schopnost reagovat emocionálně zároveň více podřizují kontrolní funkci intelektu. S věkem nabývají dále vyšší schopnosti v ovládnání svých vnitřních impulzů a potřeb, v určování mezí svým postojům, fantazijním přáním a motivujícím pohnutkám.

Chování a projevy sebeprosazování

Aktivita a iniciativa dětí z MŠ s programem Začít spolu je výraznější. Projevují více spontánní snahy předvést své výtvořky a výkony, a to bez velkých obav z vlastního selhání.

Celková orientace osobnosti dítěte

U dětí z MŠ s programem Začít spolu převažuje orientace na lidský svět. Mají lepší komunikační dovednosti. Dosahují příznivějšího sebepojetí a pojmají příznivě rovněž i druhé lidi, mají vyšší míru vstřícnosti a přichylnosti k lidem. Současně jsou méně konformní a méně podřídivé vůči autoritě, tudíž i odolnější vůči sociálnímu tlaku.